

for a better environment

Green Sports Games

PRIROČNIK

STRATEGIJE IN ORODJA ZA UČINKOVITO
ZELENO PARTICIPACIJO POSAMEZNIKOV
V TRADICIONALNIH ŠPORTIH IN IGRAH

Co-funded by
Erasmus+ Programme
of the European Union

Erasmus+

Kazalo

Uvod	3
Cilji	4
Tema 1: The faces of participation prism	5
Tema 2: Benefits, challenges and best practices	6
Tema 3: The context and purpose of participation	8
Tema 4: Identifying who participates	9
Tema 5: Plan an assessment	12
Tema 6: Tools for participation	13
Zaključki	17
Bibliografske reference	18

Uvod

Ta priročnik predstavlja nekaj načel, orodij in najboljših praks za udeležbo javnosti, ki jih lahko uporabljamo v različnih korakih participativnega procesa in strategije za učinkovitost vključenosti javnosti v razne projekte, procese.

Sodelovanje mladih v športu je širše priznано kot kritični vidik v različnih procesih odgovornosti, politike, regulative in okoljskih procesov.

Ker je ključni cilj projekta, da se skozi šport v procesu neformalnega učenja spodbuja razvoj veščin za spremembo človeškega vedenja oz. odnosa do večje kritičnosti zavedanja okolja, je bil ta dokument zasnovan z namenom ponuditi priložnost in uvod v orodja ter uporabno znanje na tem področju.

Skozi učinkovito javno mladinsko participacijo je pričakovano, da bodo procesi in rezultati načrtovanja, politik in odločanje v tem participativnem procesu skozi šport učinkovitejši, bolj pravični in trajnejši.

Znanstveniki, ki izvajajo ali uporabljajo alternativne poizkuse na živalih potrebujejo veščine udeležbe javnosti, da bi zagotovili, da njihovo delo upošteva zahteve družbe glede uporabe živali v znanosti. Raziskave in izkušnje na področjih upravljanja z naravnimi viri in zdravjem po vsem svetu so dokazale, da udeležba javnosti vodi do boljših odločitev, hkrati pa zagotavlja lokalne ali neodvisne vire informacij, s preučevanjem alternativnih strategij upravljanja pa gradi zaupanje. Prav tako zmanjšuje negotovosti, zamude, konflikte in pravne stroške. Kljub temu je le malo političnih odločevalcev, menedžerjev in znanstvenikov vključenih v te procese, ter ima formalne možnosti usposabljanja oz. poklicnega razvoja, da razvijejo sposobnost načrtovanja in implementacije participativnih procesov.

Na kratko in glede na povedano želimo s tem priročnikom sodelovati pri pilotnem preizkusu, kjer se, v neformalnem izobraževalnem vidiku in skozi šport z mladimi udeleženci, lahko naučimo izbrati druge možnosti, ki omogočajo povečanje veščin udeležbe javnosti ter povečanje kritičnega zavedanja do okolja skupaj s trenerji / osebjem in voditelji nevladnih organizacij.

Cilji

Ključni cilj tega priročnika je trenerjem, odločevalcem, menedžerjem in družboslovcem pomagati razvijati:

1. zavedanje in poznavanje osnovnih konceptov in najboljših praks participacije/sodelovanja;
2. spoznavanje različnih orodij, ki se lahko uporabijo za učinkovito sodelovanje javnosti in zavedanje, katera orodja so najbolj primerna v različnih situacijah;
3. strategije za oceno učinkovitosti participativnih procesov.

V ta namen se priročnik osredotoča na odgovore na naslednja vprašanja:

- ✓ Kaj je udeležba javnosti?
- ✓ Zakaj moramo javno sodelovati?
- ✓ Kdo naj sodeluje?
- ✓ Kako to storimo, torej kakšna orodja so na voljo?
- ✓ Kdaj in kje uporabljamo specifična orodja?

Ta priročnik opisuje šest glavnih tem iz "učnega" materiala, povzetega po učnem načrtu za udeležbo javnosti, ki sta ga zasnovala Ambus and Krishnaswamy (2009):

Tema 1. Obrazi prizme udeležencev

Tema 2. Koristi, izzivi in najboljše prakse

Tema 3. Ozadje in namen sodelovanja

Tema 4. Identifikacija, kdo sodeluje

Tema 5. Načrt ocene udeležbe

Tema 6. Orodja za participacijo

Vsaka od zgoraj naštetih tem bo podrobneje predstavljena na naslednjih straneh.

Tema 1. Obrazi prizme udeležencev

Učni rezultati te tematike so:

1. Izraziti jasno definicijo participacije;
2. Identificirati različne stopnje participacije v procesih odločanja.

Participacija/udeležba je ... "različne oblike neposredne udeležbe javnosti, kjer si lahko ljudje posamezno ali prek organizirani skupin izmenjajo informacije, izrazijo mnenja in izkazujejo interese ter lahko vplivajo na odločitve ali izid določenih vprašanj" (UN FAO, 2000 cited in Beckley et al., 2005, p. 14).

Tam lahko posamezniki, skupnosti in skupine zainteresiranih strani/javnosti izmenjujejo informacije, izražajo mnenja in imajo potencialni vpliv na odločitve ali izide vprašanj naravnega managementa (Means et al., 2002; DSE, 2005a). Gre za dvosmerni proces med javnostjo in strokovnjaki ali menedžerji, ki ga ne smemo zamenjevati z enosmernim tokom informacij v primerih odnosov z javnostmi. **Participacija je pripravljenost spoštovati in narediti prostor za mnenja drugih.** Participacija morda ni idealna v številnih situacijah. Ampak ne smemo reči, da so udeleženi kadar dejansko niso oz. če situacija ni primerna za udeležbo. Zaradi tega so participativni pristopi pogosto razvrščeni po kontinuumu (Beckley et al., 2005; Arnstein, 1969; Auditor General of British Columbia, 2008; IAP2, 2007a). Spodnja tabela (Tabela 1) ponazarja različne raze v kontinuumu udeležbe javnosti skupaj s primeri, ustrezni za posamezno stopnjo.

Tabela 1. Različne faze v kontinuumu udeležbe (povzeto po Krishnaswamy, 2012)

Izmenjava informacij	Poizvedovanje	Sodelovanje	Sooblikovanje / Nadzor
Informacije so predstavljene povečini enosmerno z omejenimi možnostmi dialoga	Javno mnenje se išče in upošteva pri odločanju. Informacije tečejo v dve smeri, a odločevalci prejete komentarje ne vključujejo nujno	Predstavniki javnosti aktivno sodelujejo pri razvoju rešitev in neposredno vplivajo na odločitve. To običajno vključuje aktivnosti.	Organ odločanja in včasih odgovornost za organizacijo javne participacije se delno ali v celoti prenese neposredno na javnost ali njene predstavnike.
Primeri: Razprava, začeni list	Primeri: Javno zaslišanje, Anketa, Odprta hiša	Primeri: Okrogle mize, delavnice, Javni svetovalni odbori	Primeri: Svet športnih skupnosti

NADALJEVANJE JAVNEGA SODELOVANJA

»Kontinuum«, ki zajema nominalno participacijo (npr. izmenjavo informacij) in totalno participacijo (npr. sooblikovanje in skupno oblikovanje), pomaga pri zasnovi stopnje pričakovane udeležbe pri uporabi določenega orodja.

Posameznik v procesu javne udeležbe se mora zavedati, so katere mere se njegove izkušnje ali participativni pristop prilagaja v kontinuum. To zavedanje bo povečalo transparentnost participativnega procesa. Hkrati pa bo pomagalo strokovnjakom izbrati ustrezna orodja za participativni proces/ postopek sodelovanja.

Udeležba/participacija zajema različne pristope, procese in orodja. Ni pravega načina za »pridobitev« udeležbe; je umetnost in obrt, ki zahteva prakso. Vendar pa obstajajo vodilna načela, smernice in dobre prakse, ki pomagajo kreirati učinkovite participativne procese. O teh bomo govorili v nadaljevanju.

Tema 2. Koristi, izzivi in najboljše prakse

Učni rezultati te tematike so:

1. Spoznati skupne koristi in izzive udeležbe.
2. Razumeti dobre prakse javne udeležbe (vrednote in etična načela).

Participacija ima koristi in izzive (Beckley et al., 2005; DSE, 2005a). Strokovnjaki se morajo tega zavedati že pri načrtovanju participativnega postopka.

Nekaj ključnih koristi javne udeležbe so:

- ✓ Odločitve udeležbe so bolj vključujoče kot različni vidiki in vrednote;
- ✓ Udeležba lahko privede do razlilnih in bolj informiranih odločitev;
- ✓ Udeležba lahko ustvari trajne in trajnostne rešitve;
- ✓ Udeležba daje legitimnost in spodbuja spoštovanje odločitev.

Nekaj ključnih izzivov v procesih udeležbe je:

- ✓ Udeležba zahteva več časa, truda in sredstev;
- ✓ Z udeležbo lahko dosežemo rezultate »najnižjega skupnega imenovalca«;
- ✓ Če je narejena slabo, udeležba lahko poslabša bstoječe konflikte.

Poleg tega se potopek udeležbe javnosti, ki ga vodijo zainteresirane javnosti, na splošno odziva na organizirane interesne skupine in morda ne bo imel enakih rezultatov kot splošen javni postopek.

Na osnovi izkušenj in analiz študij primerov so strokovnjaki in akademiki identificirali nekaj načel in dobrih praks participacije/udeležbe/sodelovanja (DSE, 2005a).

Mednarodno združenje za javno udeležbo (The International Public Participation Association – v nadaljevanju IAP2, 2007b) je identificiralo ključne vrednote udeležbe/participacije.

Temeljne vrednote IAP2 so:

Javna udeležba/participacija temelji na prepričanju, da imajo osebe, na katere vpliva odločitev, pravico biti vključene v postopek odločanja.

- ✓ Javna udeležba/participacija vključuje obljubo, da bo prispevek javnosti vplival na odločitev.
- ✓ Javna udeležba/participacija spodbuja trajnostne odločitve, prepoznavnaje in sporočanje potreb in interesov vseh udeležencev, vključno z odločevalci.
- ✓ Javna udeležba/participacija si prizadeva in olajša vključevanje ljudi, ki bi lahko bili pri odločitvi prizadeti ali zanjo zainteresirani.
- ✓ Javna udeležba/participacija išče prispevek udeležencev pri oblikovanju njihovega sodelovanja.
- ✓ Javna udeležba/participacija udeležencem zagotavlja informacije, ki jih potrebujejo, da se je vsebinsko udeležijo.
- ✓ Javna udeležba/participacija sporoča udeležencem, kako so njihovi prispevki vplivali na odločitev.

Nenazadnje ima Mednarodno združenje za javno udeležbo (International Association for Public Participation, v nadaljevanju IPA2, 2010) etični kodeks za svoje člane, za katerega verjamemo, da omogoča (pre)oblikovanje kakršnega koli projekta.

Etično kodeks je:

- 1. Namen.** Podpiramo javno udeležbo kot proces sprejemanja boljših odločitev, ki vključujejo interese in pomisleke vseh vključenih in zainteresiranih strani in obravnavajo potrebe odločevalcev.
- 2. Vloga praktika.** Povečali bomo javno udeležbo/participacijo v procesu odločanja z namenom pomagati odločevalcem pri odzivanju na pomisleke in predloge javnosti.

3. **Zaupanje.** Žiljavali in spodbujali bomo ukrepe, ki bodo med udeleženci ustvarili zaupanje in verodostojnost v procesu.
4. **Opredelitev vloge javnosti.** Natančno bomo razmislili in prikazali vlogo javnosti v postopku odločanja.
5. **Otvoritev.** Spodbujali bomo razkritje vseh informacij, ki so pomembne za razumevanje in presojo odločitve javnosti.
6. **Dostop do procesa.** Zagotavljali bomo, da bodo imele zainteresirane strani pravičen in enak dostop do postopka javne udeležbe/participacije in priložnost vplivanja na odločitve.
7. **Spoštovanje skupnosti.** Izogibali se bomo strategijam, ki predstavljajo tveganje za polarizacijo interesov skupnosti ali za katere se zdi, da »razdeljujejo in osvajajo«.
8. **Zagovorništvo.** Branili bomo postopke javne udeležbe/participacije in ne bomo zagovarjali interesa, stranke ali rezultata projekta.
9. **Zaveze.** Zagotavljali bomo, da bodo vse obveznosti do javnosti, vključujoč tiste, ki jih sprejemajo odločevalci, narejene v dobri veri.
10. **Podpora prakse.** Nove strokovnjake, odločevalce in javnost bomo vodili po, jih izobraževali iz in o vrednotah ter uporabnosti javne udeležbe/participacije.

Tema 3. Ozadja in namen udeležbe

Učni rezultati te tematike so:

1. Prepoznati razmolikost kontekstualnih dejavnikov, v katerih se pojavlja javna udeležba/participacija;
2. Razviti jasne cilje za učinkovito javno udeležbo/participacijo v postopkih načrtovanja in odločanja.

Učinkovita udeležba javnosti/participacija zahteva skrbno planiranje in jasno razumevanje pomena javne udeležbe/participacije. Zakaj je javna udeležba/participacija nujna in v kakšnem kontekstu? Obstaja nekaj vprašanj, ki si jih mora zagovornik participativnega procesa zastaviti pred začetkom participativnega procesa (DSE, 2005b) in ki jih predstavljamo v naslednji tabeli (Tabela 2).

Tabela 2. Ustvarjanje vprašanj v postopku participacije

ZAKAJ?	KAJ?	KDO?	KAKO?	KDAJ?	KJE?
Situacija ki zahteva ali ustvarja potrebo po participaciji	Želeni cilji ali rezultati	Profil potencialnih udeležencev – njihovi interesi, izkušnje, vrednote, itd.?	Pristop, orodja in metodologija, ki se bo uporabila	Skrajni rok javne participacije	Lokacija javne participacije

Na udeležbo/participacijo vpliva več dejavnikov (na primer družbeni, politični, kulturni, ekonomski in osebni); vse te dejavnike je treba prepoznati, ko razvijamo učinkovit proces javne udeležbe/participacije. Pri razvoju programa javne udeležbe/participacije pa je treba upoštevati zgodovinske, pravne in politične okvirje.

Ključni korak pri načrtovanju učinkovite javne udeležbe/participacije je identificirati, kaj želimo z njo doseči. Preden začnemo participativni proces morajo menedžerji določiti cilje »SMART«: posebne, merljive, dosegljive, ustrezne, realne in časovno opredeljene (DSE, 2005b).

Tema 4. Identificiranje udeležencev

Učni rezultat tega modula je prepoznati različne interesne skupine, deležnike in državljane in kako lahko vplivajo (ali nanje vplivajo) odločitve, ki se sprejmejo prek participativnega procesa.

Načrtovanje učinkovite javne participacije vključuje identifikacijo, kdo bi moral biti vključen v proces od samega začetka. To lahko vključuje sodelovanje »splošne javnosti« in organiziranih interesnih skupin. »Splošna javnost« zajema več potencialno nasprotujočih si vrednot in perspektiv.

Deležniki v participativnem procesu so posamezniki ali skupine, ki vplivajo na vprašanja, odločitve ali rezultate oz. jih te zadevajo.

Skupine in posamezniki, formalno ali neformalno sodelujejo pri odločitvah o upravljanju virov in vključujejo: lastnike, uporabnike virov, skupine lokanih skupnosti, nevladne organizacije (NVO) in raziskovalne organizacije.

Deležniki potrebujejo informacije o tem, kakšne bodo njihove koristi od javne udeležbe/participacije (razlogi ali dobički).

Nekatere od teh razlogov lahko uporabimo za razlago prednosti udeležbe/participacije, in sicer:

- ✓ So del nepremičnine pri načrtovanju, postopku ali odločitvah (imajo vlogo »lastnikov«);

- ✓ Učenje in izboljšanje znanja skozi javno udeležbo/participacijo (individualno in institucionalno izboljšanje);
- ✓ Gradnja odnosov in mrež (povečanje mrež poznanstev in vpliv na povečanje moči);
- ✓ Pojavljanje različnih perspektiv (samorealizacija in kolektivna transcendenca);
- ✓ Zmanjševanje konfliktov (izpopolnjevanje organizacijske vloge subjekta kot »ustvarjalca miru«);
- ✓ Povečanje možnosti za uspeh odločitve ali rešitve (izpolnitev organizacijske vloge reševalca, tistega ki spreminja).

Za učinkovito participacijo morajo posamezniki prepoznati in spoštovati, da lahko drugi ljudje nak problem vidijo iz različnih perspektiv. Sodelujoči strokovnjak mora prepoznati in spoštovati različne vrednote.

Ena ključnih vrednot participacije je biti kar najbolj vključujoč (BC Auditor General, 2008), kar je včasih lažje reči kot narediti. Nekateri procesi participacije, ki so pogosto v uporabi, kljub velikim naporom niso široko vključujoči.

Pomembno je upoštevati tudi stropno vpliva različnih zainteresiranih javnosti na postopek in njegove rezultate, perspektive deležnikov glede vprašanj, vključenih v proces in preteklih izkušenj s participativnimi procesi (Crosby, 1992). DSE (2005c, pp. 87) predlaga uporabo matrike za analizo deležnikov, da bi lažje ugotovili, katere so najpomembnejše za vključitev v javni participativni postopek. Matrika predstavlja stopnjo »pomembnosti« deležnikov glede na stopnjo njihovega »vpliva«, kar je predstavljeno v spodnji tabeli (Tabela 3).

Tabela 3. Stakeholder analysis matrix in the participatory process

VPLIV \ POMEMBNOST	Visoka / Srednja	Nizka / Nepoznana
	Visoka / Srednja	<p>A</p> <p>Te so najprimernejše. Organizacija, ki jih vključuje mora upoštevati pričakovanja in interese da bo zagotovila učinkovito koalicijo.</p>
Nizka / Nepoznana	<p>C</p> <p>Te zainteresirane strani morajo biti ustrezno obveščene, da zaščitijo svoje interese. Zahtevajo le omejeno spremljanje in upravljanje.</p>	<p>D</p> <p>Te zainteresirane strani imajo najmanj prednosti. These stakeholders are the least priority. Zahtevajo le omejeno spremljanje in upravljanje.</p>

Posameznik(-i) in organizacija(-e), odgovorna(-e) za razvoj participativnega procesa, se prav tako mora zavedati svojih interesov, predsodkov in osebne vključenosti v proces (DSE, 2005c).

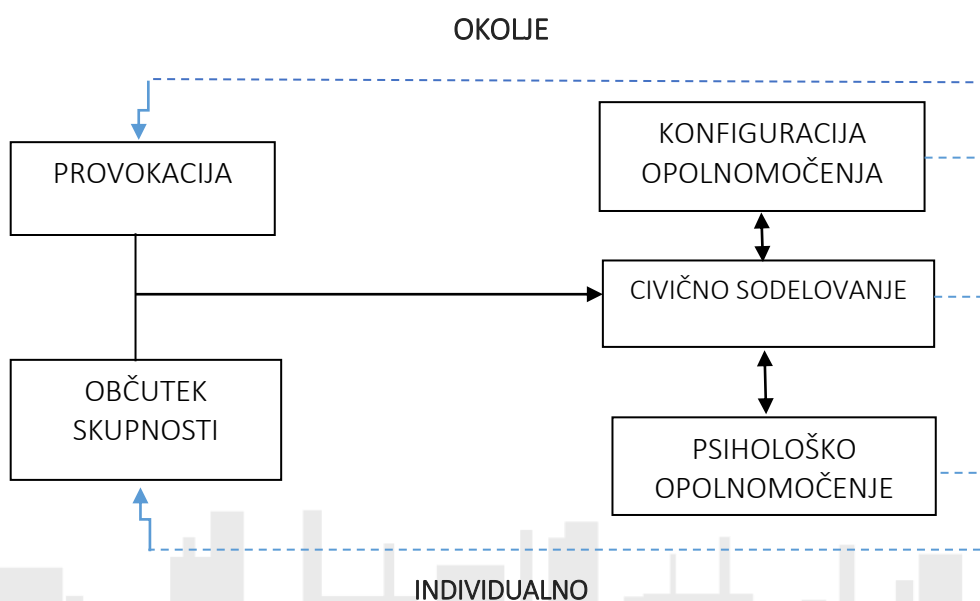
V tem delu je opisano, kako so čut za skupnost, državljansko participacijo in opolnomočenje povezani in krepijo druga drugo.

Kieffer (1984) naslavlja vprašanje participativne kompetence, ki vsebuje naslednje tri dejavnike:

- ✓ Ssamodojemanje/samopercepcija sposobnosti za državljansko participacijo;
- ✓ Kritično razumevanje družbeno-političnega okolja;
- ✓ Gojenje posameznikovih in skupnostnih virov za ukrepanje skupnosti.

Konceptualni model predstavlja postopek, opisan v Kieffer-jevi študiji (1984) in je podprt s študijami opolnomočenja in državljanske participacije. Model temelji predvsem na konceptualnih razpravah Florina in Wandersmana (1984), Zimmermana (1995, 2000) in B. McMillana ter drugih (1995). Vključuje posameznikove lastnosti (naprimer psihološko opolnomočenje), okolje (tj. provokacijo, osnove organizacije) in interakcijo med njimi (občutek za skupnost, državljanska participacija), kot je prikazano v spodnji sliki (Slika1).

Slika 1. Kiefferje model participativnega procesa (1984)

Model se začne kot posameznik v lokalni ali sorodstveni skupnosti, ki ima občutek skupnosti.

Občutek skupnosti vključuje lastnosti, ki jih omenjata D. W. McMillan in Chavis (1986) v definiciji občutka skupnosti, kot so pripadnost, delitev čustvene povezanosti, povezovanje/integracija in zadovoljitev potreb članov ter medsebojni vpliv med člani skupnosti. Vključuje tudi državljansko dolžnost oz. osebni občutek odgovornosti do širše skupnosti.

Občutek skupnosti ogroža provokacija. Ta je lahko nedavni, poseben dogodek, kot je na primer načrt podjetja, da poruši vas z namenom izgradnje jezua, ali pa delovanje izvajalca, ki ni izpolnil svojih obveznosti in obljub (Burgess, 1990; Kieffer, 1984).

Izrazita provokacija skupnosti vodi do naslednjih treh elementov v modelu: državljanska participacija posameznika, vključenost v omogočanje konfiguracije ter psihološka krepitev posameznika.

Številne družboslovce državljanska udeležba skrbi. Večina teh raziskav se nanaša na vpliv demografskih značilnosti – rase, družbenoekonomskega statusa, lastnine in trajanje prebivanja.

Tema 5. Načrt ocene udeležbe

Učni rezultat tega poglavja je identificirati načine za oceno učinkovitosti participativnih procesov.

Kritičen, a pogosto manjkajoč ali zanemarjen del načrtovanja javne udeležbe/participacije, je spremljanje. Najboljša praksa za participacijo je načrtovanje ocene »zapore zanke« in ustvarjanja dragocenih povratnih informacij ter naukov (pridobljenih izkušenj). To se nanaša na vključevanje in vračanje udeležencev, da ugotovijo kako so bili njihovi prispevki vključeni v postopke odločanja.

Dobra praksa sodelovanja javnosti je razvit načrt za oceno, ali je bil participativni postopek uspešen.

Pri načrtovanju razvoja strukture ocenjevanja v spodnji preglednici (Tabela 4) predlagamo mrežo z nizom vprašanj, ki do nujna za učinkovito oceno.

Tabela 4. Okvir vprašanj za strukturo evalvacije

Namen evalvacije	Od koga in kaj...	Kateri podatki...	Viri..
Kakšen je namen evalvacije?	Ali bodo različni posamezniki in organizatorji zainteresirani za različne vloge ali celoten proces?	Katere informacije bodo zbrane in kakšen bo ta proces?	Kakšni viri (npr. čas, financiranje, izkušnje) so potrebni, da se izvede ocena?

Cilji “SMART”, ki so opisani v 3. poglavju, se lahko uporabljajo za razvoj evalvacijskega okvirja participatornega postopka z odzivanjem na vsako črko kratice, kot je prikazano spodaj (Slika 2).

Slika 2. Kratica SMART

Tema 6. Orodja za participacijo/sodelovanje

Učni rezultati tega zadnjega poglavja povzemajo določitev različnih participativnih orodij, ki jih je mogoče uporabiti za doseganje različnih stopenj sodelovanja in tako dajejo smernice za izbiro ustreznih orodij participacije v posebnih situacijah.

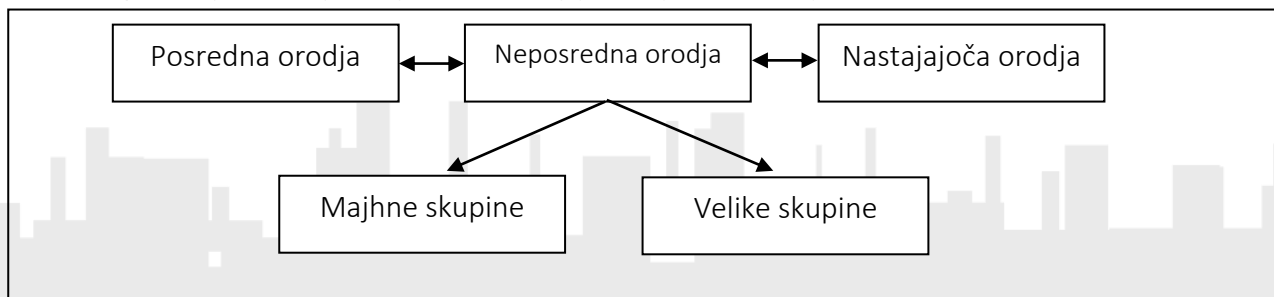
Izbira ustreznega orodja (ali skupka orodij) za participacijo je odvisna od namena participacije.

Izbira orodij je torej odvisna od:

- ✓ Ciljev upravljanja in želenih rezultatov;
- ✓ Profila skupnosti in družbeno-političnega konteksta;
- ✓ Velikosti projekta, proračuna, urnika in dodeljenih sredstev;
- ✓ Spretnosti in razpoložljivosti vodstvene ekipe.

Beckley in drugi, (2005, p. 27) predlagajo organizacijsko strukturo, ki bo razvrstila različna orodja za sodelovanje javnosti, kot je prikazano na spodnji sliki (Slika 3).

Slika 3. Organizacijski okvir participativnih orodij (Beckley et al., 2005)

Orodja razvrstimo kot posredna (neosebna) ali neposredna (osebna) in jih nato razdelimo na uporabna orodja za manjše in večje skupine.

Posredna orodja vključujejo liste s komentarji, brezplačne črte, referencume in raziskave. Neposredna (direktna pa javne svetovalne odbore, fokusne skupine, delavnice, okrogle mize, odprte hiše in javne obravnave/razprave).

Ponavljajoča se orodja so zasnovana za vizualno predstavljanje informacij ali tehničnih podrobnosti in so po večini elektronska ali spletna. Priimeri so kartiranje skupnosti, orodje za 3D vizualizacijo in televizijska orodja za paticipacijo (Beckley et al., 2005).

Razlika med neposredno in posredno javno participacijo se lahko nanaša na zvezno sodelovanje (glejte primere v Tabeli 1 tega priročnika, str. 5).

Bolj sodelovalne metode so ponavadi povezane s tehnikami iz oči v oči (neposredna orodja).

A se to splošno razlikovanje počasi začne ločiti zaradi »nastajajočih« računalniških in participativnih orodij »na daljavo«, kot so družbena omrežja (npr. Facebook) in tehnike spletnega dialoga.

Na splošno se bo za vrednotenje in odločevanje uporabljal različni nabor orodij na različnih stopnjah participativnega procesa, začenši z dosegom zainteresiranih javnosti, oblikovanja skupnega razumevanja, definiranjem skupne vizije in ciljev.

Pri načrtovanju javne udeležbe/participacije je koristno oceniti uspešnost različnih orodij na podlagi meril in kazalcev uspešnega participativnega procesa. V okviru vrednotenja javnega participativnega procesa je mogoče merila na splošno opredeliti kot vrednote, ki so značilne za uspešen participativni postopek. Kazalci merijo različne vidike kriterijev in se uporabljajo za oceno uspešnosti in primernosti orodij, ki se uporabljajo v participativnih postopkih za doseganje želenih rezultatov sli pravih odločitev.

Spodnja tabela (Tabela 5), prirejena po Beckley in drugi (2005, p. 21), razvršča merila in kazalnike za oceno participativnih orodij glede na tri ključne elemente: širino, globino in rezultate.

Tabela 5. Osrednja merila za ocenjevanje in kazalniki uspešnih participativnih orodij (povzeto po Beckley et al. 2005)

KLJUČNI ELEMENTI	KRITERIJI IN INDIKATORJI
DOLŽINA	Zatopanje – vključuje široko paleto javnih vrednot; Dostopnost – biti na voljo za javne interese; Obnova – sčasoma omogočiti nove udeležence; Anonimnost – Zaščita identitete udeležencev(po potrebi).
GLOBINA	Zaslišanje in dialog – spodbuja pretok informacij v obe smeri; Felksibilnost – biti prožen in prilagodljiv; Razprava – ponuja priložnost za odkrito in odprto razpravo; Preglednost in verodostojnost – spodbuja in daje jasno razumljiv način neodvisnih prispevkov znanstvenikov in drugih virov na podlagi vrednot; Gradnja odnosov – Spodbuja pozitivne osebne in institucionalne odnose.
REZULTATI	Ustreznost – vpliva na proces odločanja; Učinkovitost – izboljšuje kakovost odločitev; Medsebojno učenje – prispeva k znanju vseh udeležencev; Vzajemnost – nagrada ali spodbuda; Razmerje med stroški in koristmi – izdelek in rezultat je ekonomičen glede na vložke.

Glavni element **»širine«** se nanaša na stopnjo, v kateri proces ustrezno vključuje široko paleto **javnih vrednot** v postopek odločanja.

»Globina« sodelovanja javnosti meri kakovost udeležbe in obravnava **stopnje izmenjave** med udeleženci v participativnem procesu.

Tretji glavni element, **»rezultati«**, se nanašajo na **cilje participativnega procesa** – kako dobro je proces izpolnjeval skupno vizijo in cilje, ki jih prepoznajo udeleženci.

Agencije pogosto sponzorirajo procese javne udeležbe/participacije in imajo specifične cilje in pričakovanja. Ta osrednji element meri, v kolikšni meri postopek izpolnjuje te cilje in pričakovanja.

Beckley in drugi, 2005 so oblikovali referenčni vodnik, ki ocenjuje različna orodja za neposredno in posredno javno udeležbo/participacijo glede na ta merila in kazalnike.

Posebna orodja za javno participacijo ne morejo visoko rangirati za vsa merila in kazalnike. Na primer, posredne metode, kot so ankete, udeležencem ponujajo le malo možnosti, da izvejo več o problematiki. A na splošno so varčne, anonimne in pretežno reprezentativne metode za splošno javnost. Na drugi strani neposredne metode, kot so delavnice in oktogle mize, ponujajo mnogo več možnosti za učenje, vzpostavitev dialoga med posamezniki z nasprotujočimi se vrednotami in prepoznavanje izvedljivih rešitev.

Participativni proces tako ne bi smel biti obravnavan kot en sam dogodek ali uporaba posameznega orodja, temveč kot dolgoročni proces, ki vključuje vrsto ustreznih orodij.

Zaključki

Ta priročnik zagotavlja pregled znanj, orodij in spretnosti za boljšo implementacijo participativnega procesa.

Njegov cilj je zadovoljitev potreb menedžerjev, trenerjev, osebja in odločevalcev v organizacijah, ki vključujejo šport med mladimi, in katerih delo zahteva, da javnost vključujejo v odločitve, ki jih sprejemajo. Sem lahko sodijo raziskovalci, svetovalci ali zaposleni na univerzi, politiki in splošna javnost.

Uporaba orodij, predstavljenih v tem priročniku lahko pripomore, da odločevalci spregovorijo o javni udeležbi/participaciji in nadzoru nestrinjanja, da vključijo pomembne javne vrednote v postopek načrtovanja in odločanja. Učinkovita udeležba/participacija je tehnična spretnost, ki se je lahko naučite in jo torej pridobite.

Številni odločevalci in menedžerji »sodelujejo« vsak dan, vendar mnogi nimajo možnosti razmišljati o in reflektirati svoje prakse ali misliti na možnosti izboljšav.

Ta priročnik je zasnovan tako, da ponuja priložnost in ponudi koristna znanja in orodja, ki lahko pomagajo odločevalcem in menedžerjem/trenerjem, kako vključiti skupnost mladih in splošno javnost v sprejemanje dobrih človeških odločitev za boljšo kritično okoljsko ozaveščenost skozi šport kot privilegiranim nosilcem potekajočih procesov.

Bibliografske reference

- Arnstein, S. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35, 216-224
- Auditor General of British Columbia (2008). Public participation: Principles and best practices for British Columbia. Report 11. Victoria, British Columbia. <http://www.bcauditor.com/pubs/2008>
- Beckley, T., Parkins, J., and Sheppard, S. (2005). Public participation in sustainable forest management: A reference guide. Edmonton, Alberta, Canada: Sustainable Forest Management Network.
- Burgess, L. (1990). A block association president's perspective on citizen participation. *American Journal of Community Psychology*, 18, 159–162.
- Crosby, B. (1992). Stakeholder analysis: A vital tool for strategic managers. Technical Notes, No.2. Washington, DC, USA: Implementing Policy Change Project for the US Agency for International Development.
- Dalton, J.H., Elias, M.J., Wandersman, A. (2001). *Community Psychology: Linking Individuals and Communities*. Wadsworth/Thomson Learning, New York.
- DSE – Department of Sustainability and Environment (2005a). An introduction to engagement, Book 1: Effective engagement. Government of Victoria, Australia. <http://www.dse.vic.gov.au/effective-engagement/resources/download-effective-engagement>
- DSE (2005b). The engagement planning workbook, Book 2: Effective engagement. Government of Victoria, Australia. <http://www.dse.vic.gov.au/effective-engagement/resources/download-effective-engagement>
- DSE (2005c). Effective engagement toolkit, Book 3. Government of Victoria, Australia. <http://www.dse.vic.gov.au/effective-engagement/resources/download-effective-engagement>
- Florin, P. R., & Wandersman, A. (1984). Cognitive social learning and participation in community development. *American Journal of Community Psychology*, 12(6), 689–708.
- IAP2 – International Association of Public Participation (2007a). Spectrum of participation. www.iap2.org/associations/4748/files/spectrum.pdf
- IAP2 (2007b). Core values. <http://www.iap2.org/associations/4748/files/CoreValues.pdf>
- IAP2 (2010). Code of ethics. <http://www.iap2.org/associations/4748/files/CodeofEthics.pdf>
- Krishnaswamy, A. (2009). *Strategies and Tools for Effective Public Participation*. FORREX Forum for Research and Extension in Natural Resources. Burnaby.
- Kieffer, C. H. (1984). Citizen empowerment: A developmental perspective. In J. Rappaport, C. Swift, & R. Hess (Eds.), *Studies in empowerment: Steps toward understanding and action* (pp. 9–36). New York: The Haworth Press

- Krishnaswamy, A. (2012). Strategies and tools for effective public participation in natural resource management. *Journal of Ecosystems and Management* 13(2):1–13. | Resources. <http://jem.forrex.org/index.php/jem/article/viewFile/124/128>
- Means, K., Josayma, C., Nielsen, E., and Viriyasakultorn, V. (2002). *Community-based resource management conflict: A training package*. Volume 2. Bangkok, Thailand: FAO/RECOFTC
- McMillan, D. W. & Chavis, D. M. (1986). A Sense of Community: A Definition and Theory. *American Journal of Community Psychology*, 14, 6–23.
- McMillan, D. W., Florin, P., Stevenson, J., Kerman, B. y Mitchell, R. E. (1995). Empowerment praxis in community coalitions. *American Journal of Community Psychology*, 23, 699-727.
- Stevens, K., Morris, J. (2001). *Struggling Toward Sustainability: Considering Grassroots Development*. Nipissing University, North Bay, Ontario, Canada. Decision Academic Graphics. Ottawa, Canada.
- Ziegenfuss, J.T. Jr. (2000). *Building Citizen Participation: The Purposes, Tools & Impact of Involvement*. XIV Concurso de Ensayos del CLAD “Administración Pública y Ciudadanía”. Caracas.
- Zimmerman, M. A. (1995). Psychological empowerment: issues and illustrations. *American Journal of Community Psychology*, 23, 581-599.
- Zimmerman, M. A. (2000). Empowerment theory: psychological, organizational, and community level of analysis. En J. Rappaport y E. Seidman (Eds.), *Handbook of Community Psychology* (pp. 43-63). New York, NY: Kluwer Academic/Plenum Press.